Motion

1977/78:1455

av Olof Palme m. fl.
om beskattningen av egenföretagare

Många löntagare kommer i år att få vidkännas en minskning i sina disponibla reala inkomster. Vårt ekonomiska läge innebär att betydande folkgrupper får göra stora och betungande uppoffringar. Om en åtstramningspolitik skall lyckas måste den accepteras allmänt. Detta kräver i sin tur enligt vår uppfattning att bördorna fördelas rättvist, dvs. efter bärkraft.

Reglerna för beskattning av företag är gynnsamma i vårt land. Bl. a. är ett grundläggande drag i svensk företagsbeskattning att konsolidering möjliggörs i betydande omfattning. Huvudregeln som gäller för andra inkomstslag, nämligen att beskattningen skall ske det år som inkomsten förvärvas, blir ofta i praktiken satt ur spel när det gäller inkomst av rörelse.

De över lag gynnsamma företagsbeskattningsreglerna har på senare tid ändrats på en rad områden, så att vissa grupper av företagare fått omotiverade skattelättnader. Vi tar här upp tre sådana områden, nämligen det avgiftsfria beloppet för egenavgifter, fördelning av inkomst mellan makar och kapitalbeskattningen. Vi gör däremot inte någon total genomgång av beskattningen av egenföretagare utan lägger förslag till förändringar om enstaka punkter i avvaktan på behandlingen av företagsskatteberedningens förslag. I särskild motion föreslår vi att även egenföretagarna skall erlägga barnomsorgsavgift.

De förslag vi här framför innebär en ökning av statsinkomsterna med ca 255 milj. kr. för budgetåret 1978/79.

Sänkning av det avgiftsfria beloppet för egenavgift

Riksdagen beslutade hösten 1976 att höja det belopp på vilket allmän arbetsgivaravgift för egenföretagen ej skall erläggas från 18 000 till 30 000 kr. (prop. 1976/77:41, SkU 1976/77:12). Den enda motiveringen som anfördes i propositionen 1976/77:41 för denna åtgärd var "att bereda egenföretagarna ytterligare lättnad". I den socialdemokratiska motionen i samband med propositionen beklagades att ingen saklig motivering lämnades varför avgifterna skulle vara olika för egenföretagaren jämfört med den anställde. Ej heller i skatteutskottets betänkande nr 12 gjordes några försök att sakligt motivera denna olikhet i beskattningen.

Det har tidigare funnits vissa skäl att ha ett mindre fribelopp, men dessa skäl har undanröjts, varför det enda sakliga skäl som nu kan föreligga är att i egenföretagarens rörelseinkomst också finns en del som kan vara kapitalavkastning och som därför inte bör vara belagd med arbetsgivaravgift. Det

förefaller dock högst osannolikt att avkastningen av det i företaget nedlagda kapitalet skulle överstiga 18 000 kr. per år mer än i något enstaka undantagsfall. Höjningen av fribeloppet till 30 000 kr. måste alltså ses om en speciell skattefavör till en viss grupp skattskyldiga, eller som en viss konkurrensförmån för en typ av företag. Det är också felaktigt att tro att den omotiverade skattelättnaden bara utgår till några ansträngda småföretagare, utan i den gruppen finns också en rad andra företagare såsom advokater, konsulter, tandläkare och många flera med god skattekraft, medan en företagare med anställda får betala arbetsgivaravgift på avlöningssumman som utbetalas i dess helhet.

Vi föreslår därför att den avgiftsfria inkomstdelen vid beräkning av allmän arbetsgivaravgift återförs till 18 000 kr. att gälla från 1 januari 1979.

Fördelning av inkomst mellan makar m. m.

En annan punkt på vilken varaktiga skattelättnader kan uppnås för företagarna är då inkomsten från företaget kan uppdelas mellan familjemedlemmar på ett sätt som inte motsvaras av insatserna i familjens företag. Genom den obligatoriska särbeskattningen har det stor betydelse hur inkomsterna fördelas mellan makarna.

Vid 1976 års riksdag genomfördes på våren olika regler i syfte att förhindra felaktiga uppdelningar, men på hösten ändrades dessa åter så att inom vissa gränser helt godtyckliga uppdelningar kan göras. Inom ramen för marknadsmässig ersättning åt medhjälpande make kan numera således valfri del av den samlade företagarinkomsten tillföras denne. Mot bakgrund av vad som tidigare anförts om konsolideringsregler som medger uppskov med redovisning av uppkommen inkomst kan alltså makar i nästan obegränsad omfattning dela inkomsten lika mellan makarna trots att den företagsledande maken i regel utfören betydligt större insats än den medhjälpande maken. Ett sådant system där det är möjligt för vissa företagarfamiljer att på fördelaktigaste sätt från skatte- och socialförsäkringssynpunkt godtyckligt dela upp en gemensam familjeinkomst kan inte accepteras från skatterättvisesynpunkt. Den tidigare gällande regeln att den företagsledande maken bör ha minst 2/3 av den samlade inkomsten förefaller att vara en rättvis schablon med hänsyn till marknadsmässiga ersättningar för utförda insatser.

Vidare föreslår vi en återgång till den tidigare gällande tidsgränsen om 600 timmar som den lägsta arbetsinsatsen för att uppdelning skall kunna ske med medhjälpande make.

I fråga om lön till barn som utför arbetsprestationer i föräldrarnas rörelse råder i princip enighet om att beskattning skall ske hos barnen. Det är dock felaktigt att dra fullständiga jämförelser med dessa och ungdomar som utför arbete på främmande arbetsplatser. I dessa senare fall sker alltid en bedömning av arbetsinsatsens värde av två parter vilket inte är fallet i den egna rörelsen. Om inkomster från föräldrarnas rörelser kan överföras till barn

så vinns ytterligare grundavdrag som gör att en avsevärd skattevinst uppstår. Då det inte är möjligt att kontrollera uppgifter mellan föräldrar och barn om utfört arbete och värdet av detsamma, måste alltså inskränkningar finnas för att undgå godtyckliga uppdelningar. Det råder enighet om att inga överföringar skall få ske till barn under 16 år. I fråga om äldre hemmavarande barn som studerar på heltid råder däremot delade meningar. Vi anser att deltidsstudier i dag kräver så stor insats av den studerande, att några ytterligare arbetsinsatser knappast kan begäras annat än under ferier eller annan längre ledighet. Vi är medvetna om att det i några fall ändå utförs värdefullt arbete av ungdomar vid vissa tillfällen, men omfattningen måste då vara så ringa att det förhållandet att föräldrarna ej erhåller avdragsrätt för ersättningen utan själva får betala skatten blir en obetydlig merbelastning.

Kapitalbeskattningen m. m.

På grundval av propositionen 1977/78:40 beslutade riksdagen i december 1977 om vissa lättnader i förmögenhetsbeskattningen av småföretagen. Förändringarna – som är provisoriska i avvaktan på en allmän översyn av kapitalbeskattningen – innebär väsentligt gynnsammare värderingsregler för såväl förmögenhets- som arvs- och gåvobeskattningen. Innebörden av de föreslagna reglerna är att skatten för vissa grupper kommer att minst halveras.

Det antal ägare till småföretag som kommer att få nytta av de beslutade bestämmelserna är mycket begränsat. Det helt dominerande antalet småföretagare arbetar under sådana förhållanden att förmögenhetsskatten knappast utgör något problem. Det bör vidare noteras att det kapital som finns uppbyggt i företagen till stor del har kommit till stånd på grund av de i vårt land internationellt sett mycket gynnsamma beskattningsreglerna. Vi kräver därför en återgång till tidigare värderingsregler.

Vi kräver även ledes att de ändringar som gjordes i reglerna för beskattning av bilförmåner för delägare i fåmansbolag genom riksdagens beslut den 17 december 1977 upphävs. De beslutade ändringarna leder enligt vår mening till att man öppnar möjligheter för obehöriga skatteförmåner.

Riksdagen beslutade våren 1977 (SkU 1976/77:20) om att undanta förmån av fritt bränsle från egen fastighet från beskattning. Detta innebär emellertid ett avsteg från gällande beskattningsprinciper som går ut på att skattskyldighet även föreligger för en företagares uttag ur egen rörelse. Utan att frånträda denna principiella ståndpunkt vill vi emellertid inte nu med hänsyn till de särskilda omständigheterna ställa krav på en ändring i detta riksdagens beslut.

Det får ankomma på vederbörande utskott att utarbeta nödvändig lagtext.

Hemställan

Med hänvisning till vad som i motionen anförts hemställs

att riksdagen beslutar

1. att det avgiftsfria belopp på vilket egenföretagarens allmänna arbetsgivaravgift beräknas skall sänkas till 18 000 kr. att gälla fr. o. m. den 1 april 1978,
2. att spärreglerna i fråga om uppdelning av inkomsterna mellan makar i gemensamt företag och lön till barn från föräldrars företag får i princip den lydelse de hade före riksdagens beslut den 17 december 1976 och att de nu föreslagna reglerna skall tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1978,
3. att värderingsreglerna vid beräkning av kapitalskatt fr. o. m. den 1 juli 1978 får den lydelse de hade före riksdagens beslut den 17 december 1977,
4. att reglerna för beskattning av bilförmån för fåmansbolagsdelägare får den lydelse de hade före riksdagens beslut den 17 december 1977.

Stockholm den 25 januari 1978

OLOF PALME (s)

ERIK ADAMSSON (s)
INGEMUND BENGTSSON (s)
INGVAR CARLSSON (s)
HANS GUSTAFSSON (s)
BENGT GUSTAVSSON (s)
LILLY HANSSON (s)
LENA HJELM-WALLÉN (s)
PAUL JANSSON (s)
GÖRAN KARLSSON (s)
VALTER KRISTENSON (s)
ANNA LISA LEWÉN-ELIASSON (s)
ESSEN LINDAHL (s)
LISA MATTSON (s)
THAGE PETERSON (s)
ANNA-GRETA SKANTZ (s)
INGVAR SVANBERG (s)

GOTAB 57462 Stockholm 1978